

บทสรุปผู้บริหาร
โครงการศึกษาวิเคราะห์แนวทางในการบริหารจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของ
ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) ของกระทรวงมหาดไทย
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔

โครงการศึกษาวิเคราะห์แนวทางในการบริหารจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีแนวทางการบริหารงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) ของกระทรวงมหาดไทย และเพื่อให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทยเกิดการเรียนรู้รูปแบบการทำงานเมื่อเกิดสภาวะวิกฤตในอนาคตต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก (แบบกึ่งมีโครงสร้าง) โดยมีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) และแบบก้อนหิมะ (Snowball Sampling) เป็นการสัมภาษณ์ผ่านระบบออนไลน์ zoom และไลน์วิดีโอ กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการเพื่อรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ชลบุรี สมุทรปราการ ประจวบคีรีขันธ์ภูเก็ต สมุทรสาคร ปทุมธานี นครปฐม นครราชสีมา และจังหวัดนนทบุรี ตลอดจนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กระทรวงมหาดไทย (ศบค.มท.) ซึ่งผลการศึกษามีดังนี้

บทสรุป

กระทรวงมหาดไทยในฐานะผู้กำกับดูแลส่วนภูมิภาค มีบทบาทเชิงพื้นที่ในการบริหารจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) ผ่านทางผู้ว่าราชการจังหวัดจากการถอดบทเรียนในพื้นที่จังหวัดจากหน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ทำให้สามารถสรุปบทเรียนจากการบริหารจัดการในสถานการณ์ดังกล่าวได้ ดังนี้

๑. ด้านนโยบาย

๑.๑ นโยบายการขับเคลื่อนในระดับประเทศ ในสถานการณ์วิกฤตที่เกิดขึ้น การมอบอำนาจเด็ดขาดให้จังหวัดแต่ละจังหวัดสามารถดำเนินการภายในจังหวัดได้อย่างรวดเร็ว นั้น จะทำให้การตั้งรับกับการแก้ไขเหตุการณ์ได้ตรงจุด สามารถทำได้อย่างรวดเร็ว

๑.๒ นโยบายของการบริหารภาครัฐ สิ่งที่มีความสำคัญมากขึ้น และควรนำไปใช้ในการบริหารเชิงนโยบายต่อไป คือ การนำเทคโนโลยีเข้าสู่การทำงานในระบบราชการแบบเต็มรูปแบบ เพื่อรองรับกับเหตุการณ์วิกฤตในอนาคต

๑.๓ นโยบายด้านเศรษฐกิจ การผลักดันให้ภาคเอกชนที่มีศักยภาพสูง หรือขึ้นทำเนียบรายชื่อเอกชนให้เข้ามาร่วมขับเคลื่อนการทำงานของภาครัฐให้มีความแข็งแกร่งมากขึ้น จากสถานการณ์ที่ผ่านมาภาครัฐต้องการการขับเคลื่อนของภาคเอกชน ซึ่งภาคเอกชนของไทยสามารถร่วมทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่กับภาครัฐได้เป็นอย่างดี

๑.๔ นโยบายด้านสุขภาพที่ดีถ่วงหน้า ภาครัฐต้องผลักดันด้านสาธารณสุขที่ดีเลิศให้กับประชาชนคนไทยได้ดูแล สุขภาพ ความสะอาด หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวกับสุขภาพให้ได้อย่างต่อเนื่อง หรือการเป็นสังคมที่ดีเลิศในด้านสาธารณสุขเพื่อรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างทันท่วงที เมื่อประชาชนแข็งแรง สุขภาพดี ประเทศชาติก็จะประหยัดงบประมาณได้มากขึ้น

๑.๕ นโยบายด้านแรงงานต่างด้าว การนำแรงงานต่างด้าวมาขึ้นทะเบียนทุกคน และมีกฎหมายจริงจังในการลงโทษผู้กระทำความผิด โดยให้มีโทษรุนแรงทั้งกับคนไทยและคนต่างด้าว ซึ่งจากสถานการณ์ที่ผ่านมา แรงงานต่างด้าวเป็นปัญหาสำหรับการบริหารจัดการของประเทศไทยเป็นอย่างมาก ดังนั้น การมีแผนนโยบายที่จริงจัง จะนำมาซึ่งการแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืน

๒. ด้านการบริหารจัดการ

๒.๑ การบริหารจัดการสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด -19) ในระดับพื้นที่ควรให้อำนาจการบริหารแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดในการบังคับบัญชาหน่วยงานในจังหวัดเพื่อบูรณาการ การปฏิบัติงาน งบประมาณ และบุคลากร ได้ในภาวะวิกฤตต่าง ๆ ในลักษณะของ Incident Command System : ICS (ระบบบัญชาการเหตุการณ์) คือ ระบบที่ใช้เพื่อการสั่งการ ควบคุม และประสานงานความร่วมมือของแต่ละหน่วยงานในการบริหารสถานการณ์ฉุกเฉิน

๒.๒ การแบ่งบทบาทหน้าที่เพื่อการบริหารจัดการสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) ในระดับจังหวัดควรกำหนดรูปแบบไว้เพื่อให้แต่ละจังหวัดสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างทันท่วงทีและไม่เกิดความสับสน เช่น ฝ่ายสาธารณสุขมีบทบาทด้านการรักษา ฝ่ายปกครองมีบทบาทด้านการป้องกัน ฝ่ายความมั่นคงมีบทบาทด้านการบังคับใช้กฎหมาย หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมีบทบาทด้านการเยียวยา เป็นต้น

๒.๓ การบริหารด้านงบประมาณเพื่อบริหารจัดการสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) ควรมีการปลดล็อกการจำกัดการใช้งบ function ของแต่ละหน่วยงาน โดยไม่ควรแบ่งแยกงบประมาณดังกล่าวจะต้องใช้ตามภารกิจของหน่วยงานเท่านั้น ควรปลดล็อกให้ใช้ได้ในเรื่องที่จำเป็นต่อสถานการณ์จริง ซึ่งการป้องกันการทุจริตจะสามารถทำได้ผ่านกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง และสามารถตรวจสอบได้ตลอดระยะเวลาการดำเนินงาน

๒.๔ บทบาทความเป็นผู้นำของผู้ว่าราชการจังหวัดในพื้นที่ที่มีความสำคัญมากในภาวะวิกฤต โดยผู้ว่าราชการจังหวัดมีบทบาทสำคัญในการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนได้ทันทีในบทบาทของผู้นำสูงสุดของจังหวัด

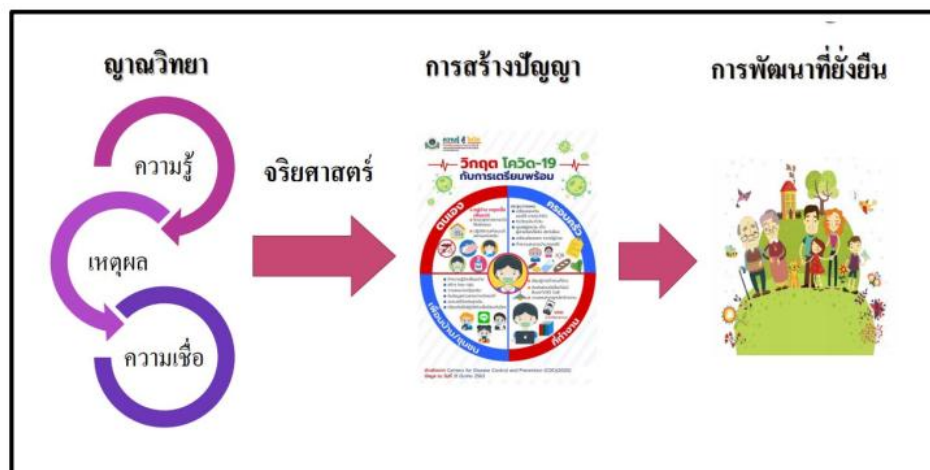
๒.๕ การบริหารจัดการสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) ใช้มาตรฐานมากกว่ากฎหมายในการจัดการเชิงพฤติกรรม บรรทัดฐานสร้างคุณค่าและความเชื่อที่เอื้อประโยชน์ต่อชีวิตและทุกภาคส่วน คอยติดตาม ประเมิน กำกับ ตรวจสอบ รวมทั้งสร้างดัชนีชี้วัดความแข็งแรงทางสังคมผ่านคุณภาพชีวิตและการมีสุขภาพที่ดี ทำให้ประชาชนตรวจสอบกันเองและเรียกร้องให้ทุกคนทำตามมาตรฐานความมั่นคงปลอดภัยที่รัฐไม่ต้องร้องขอ

๒.๖ ประชาชนใส่ใจสุขภาพมากขึ้นและรู้สึกถึงความมั่นคงปลอดภัยด้านสุขภาพที่รัฐหยิบยื่นให้ นอกจากนี้ ประชาชนยังได้รับโอกาสในการมีความรู้ที่ถูกต้อง และระบบสาธารณสุขท้องถิ่นได้รับการพัฒนา การสร้างอุปนิสัยก่อให้เกิดการปฏิบัติที่มีแนวโน้มที่จะทำซ้ำอย่างสม่ำเสมอตามกฎและบทบาทในการพิจารณาและการคิดเชิงกลยุทธ์ จัดระเบียบวิธีที่บุคคลรับรู้โลกสังคมรอบตัวพวกเขาและตอบสนองต่อบรรทัดฐานร่วมกันเพราะอยู่บนโลกใบเดียวกัน เลียนแบบและสะท้อนถึงความเป็นจริงที่มีชีวิต ทั้งในสังคมและปัจเจกบุคคล ประสบการณ์และโอกาสตามวัตถุประสงค์ เกิดเป็นรูปแบบวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ซึ่งการบริหารราชการก็จะต้องมีการปรับตัวไปสู่การบริหารราชการยุคใหม่ (New Public Governance)

๒.๗ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง เทคโนโลยีสมัยใหม่จะยังคงถูกนำมาใช้เพื่อติดตามพฤติกรรมและให้บริการประชาชนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ อีกทั้งระบบเศรษฐกิจพอเพียงจะแข็งแกร่งขึ้น

๒.๘ ปัญหาต่าง ๆ ที่เรื้อรังมานานในแต่ละพื้นที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังในภาวะวิกฤตนี้ เนื่องจากปัญหาเหล่านี้มักเป็นต้นตอของการเกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาและส่งผลกระทบต่อประเทศ เช่น แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย บ่อนการพนัน สถานบันเทิงผิดกฎหมาย

ดังนั้น การให้ความรู้แบบเชิงลึกกับประชาชนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก พร้อมทั้งการให้เหตุผลของแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน และการให้ความเชื่อที่ถูกต้องกับการดูแลตนเองให้พ้นจากสถานการณ์วิกฤตของโรคในอนาคต ซึ่งจะเป็นทางรอดของการแก้ปัญหาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อต่าง ๆ ได้อีกทั้งการสร้างการเตรียมความพร้อมให้ครบถ้วนทุกมิติ ได้แก่ มิติของตนเอง เช่น การรักษาสุขภาพกายและใจให้แข็งแรงอยู่เสมอ สำหรับมิติของครอบครัว เช่น การวางแผนการเตรียมของใช้ ของกิน การทำความสะอาดบ้าน และของใช้อยู่เสมอ มิติของเพื่อนบ้านและชุมชน การทำความรู้จักกับเพื่อนบ้าน การสร้าง Line กลุ่มเพื่อรับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่กระจายให้กับชุมชนที่เป็นอีกทางหนึ่งของการเตรียมความพร้อมสำหรับชุมชน มิติสุดท้ายคือ มิติของที่ทำงาน เช่น การเรียนรู้การทำงานที่บ้าน ซึ่งแต่เดิมจะคุ้นเคยกับการทำงานในสถานที่ทำงานเท่านั้น เมื่อเหตุการณ์การแพร่ระบาดเกิดขึ้น การเรียนรู้ที่จะทำงานที่บ้านก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะต้องเกิดขึ้นในสังคมอนาคต และก็จะกลายเป็นสังคมแบบ New Normal ที่จะไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป ดังภาพ

ภาพสามเสาหลักของปรัชญาในการบริหารจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
